ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Πανελλήνιο Συνέδριο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 14, Αρ. 1 (2025)

14ο Συνέδριο Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση - Συνόψεις

Τα Παιδιά Σχεδιάζουν τις Υπαίθριες Τάξεις τους

Χριστίνα Κουτουβέλη, Ειρήνη Χατζαρά, Θεοδώρα Καρίκα, Φεβρωνία Λαΐου, Αποστολία Γαλάνη

doi: 10.12681/codiste.7691

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 23/01/2026 18:32:20

Τα Παιδιά Σχεδιάζουν τις Υπαίθριες Τάξεις τους

Χριστίνα Κουτουβέλη[1], Ειρήνη Χατζαρά[2], Θεοδώρα Καρίκα[3], Φεβρωνία Λαΐου[3], Αποστολία Γαλάνη[4]

[1,2]Υποψήφια Διδάκτορας, [1,3]Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, [4]Καθηγήτρια,

[1,2,4]Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

[1,3]20ο Δημοτικό Σχολείο Καλλιθέας - Ευάγγελος Γεωργής

[1]xkoutouv@uoa.gr

Περίληψη

Η υπαίθρια εκπαίδευση και η μάθηση βάσει έργου αποτελούν καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που ενισχύουν την κριτική σκέψη, την συνεργασία και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, και παράλληλα προωθούν την αυτονομία και τη δημιουργικότητα των μαθητών/τριών. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την πρώτη φάση ενός προγράμματος σχεδιασμού υπαίθριων τάξεων, που εφαρμόστηκε στο 20ο ΔΣ Καλλιθέας-Ευάγγελος Γεωργής και ενθάρρυνε τη συμμετοχική μάθηση και την ενεργό εμπλοκή στη διαδικασία σχεδιασμού.

Λέξεις κλειδιά: μάθηση βάσει έργου, υπαίθρια εκπαίδευση, υπαίθριες τάξεις

Children Design Their Outdoor Classrooms

Christina Koutouveli[1], Eirini Chatzara[2], Theodora Karika[3], Fevronia Laiou[3], Apostolia Galani[4]

[1,2]PhD Student, [1,3]Teacher, [4]Professor,

[1,2,4]Department of Primary Education, National Kapodistrian University of Athens

[1,3]20th Primary School Kallitheas-Evagelos Georgis

[1]xkoutouv@uoa.gr

Abstract

Outdoor education and project-based learning are innovative educational approaches that foster the development of skills such as critical thinking, collaboration, and environmental awareness. Through outdoor activities and hands-on projects, students enhance their autonomy, responsibility, and creativity. This paper presents an outdoor classroom design program, implemented with elementary school students in an urban area which promoted participatory learning, and active engagement in the design process.

Keywords: outdoor classrooms, outdoor education, project-based learning

Εισαγωγή

Η Υπαίθρια Εκπαίδευση (Outdoor Education) συνιστά μια εκπαιδευτική προσέγγιση που λαμβάνει χώρα εκτός της παραδοσιακής τάξης, ενθαρρύνοντας τους/τις μαθητές/τριες να μαθαίνουν εμπειρικά μέσα από τη φύση (Gilbertson et al. 2022). Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η αυτοπεποίθηση, η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η περιβαλλοντική ταυτότητα στους/στις μαθητές/τριες. Συγκεκριμένα οι εμπειρίες υπαίθριας εκπαίδευσης ενισχύουν την αυτονομία και την υπευθυνότητα των μαθητών (Molyneux, Zeni & Oberle, 2023), καθώς η αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον

Αναγνωριστικό ψηφιακής εργασίας: https://doi.org/10.12681/codiste.7691

βοηθά τα παιδιά να καλλιεργήσουν δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και να ενισχύσουν την κριτική σκέψη τους (Rios & Brewer, 2014). Μελέτες έχουν δείξει ότι η υπαίθρια εκπαίδευση προωθεί τη συμπερίληψη καθότι παρέχει την ευκαιρία σε μαθητές/τριες με διαφορετικά χαρακτηριστικά να συμμετέχουν σε δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον, ενισχύοντας την αίσθηση της ομάδας (Kelly et al., 2022).

Παράλληλα, η υπαίθρια εκπαίδευση έχει σημαντική επίδραση στην καλλιέργεια της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των παιδιών. Η επαφή με το φυσικό περιβάλλον διδάσκει στα παιδιά τη σημασία της διατήρησής του και την αξία της φύσης (Crowther, 2013). Οι μαθητές φαίνεται να δείχνουν αυξημένη αίσθηση περιβαλλοντικής ταυτότητας από εκτεταμένες δραστηριότητες σε εξωτερικούς χώρους, ενώ παράλληλα φαίνεται να αναπτύσσουν ενδιαφέρον για περιβαλλοντικά ζητήματα (Jordan, 2021).

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την πρώτη φάση μιας πιλοτικής εφαρμογής της υπαίθριας εκπαίδευσης στο «20ο ΔΣ Καλλιθέας-Ευάγγελος Γεωργής». Εντάσσεται σε ένα ευρύτερο project το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία ενός πρωτοποριακού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος μέσω της κατασκευής υπαίθριων τάξεων με τη συμμετοχή μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, το οποίο έχει τη βάση του στο Project Based Learning (PBL). Μέσω της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/τριών στην κατασκευή και τον σχεδιασμό των τάξεων, το πρόγραμμα ενθαρρύνει τη μάθηση, τη συνεργασία, και την κριτική σκέψη.

Μεθοδολογία

Στο πρόγραμμα σχεδιασμού των υπαίθριων τάξεων συμμετείχαν συνολικά 86 μαθητές/τριες (35 αγόρια, 51 κορίτσια) όλων των τάξεων του «20ου ΔΣ Καλλιθέας- Ευάγγελος Γεωργής». Η σχολική μονάδα βρίσκεται εντός του αστικού ιστού και οι μαθητές/τριες του σχολείου έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε ανοιχτούς χώρους με βλάστηση καθότι γύρω από το σχολείο δεν υπάρχει κάποιο πάρκο, άλσος ή άλλος χώρος πρασίνου.

Η πρώτη φάση του προγράμματος, η οποία περιγράφεται στην παρούσα μελέτη, αφορά α) στη καταγραφή των χαρακτηριστικών των μαθητών πριν την εμπλοκή τους στη διαδικασία και β) στον σχεδιασμό των υπαίθριων τάξεων με την ενεργό εμπλοκή των μαθητών/τριών (PBL). Κατά τη φάση αυτή μελετήθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

Ε1. Πώς βλέπουν οι μαθητές/τριες τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους πριν τη διαδικασία σχεδιασμού των υπαίθριων τάξεων;

Ε2. Πώς αποτυπώνονται οι περιβαλλοντικές συμπεριφορές των μαθητών/τριών πριν τη διαδικασία σχεδιασμού των υπαίθριων τάξεων;

Ε3. Σε ποιο βαθμό μια διαδικασία βασισμένη στο PBL επιδρά στην εμπλοκή και αλληλεπίδραση των μαθητών/τριών;

Τα δύο πρώτα από τα ερευνητικά ερωτήματα αναφέρονται στις στάσεις των μαθητών/τριών και το τρίτο στην αξιολόγηση της εκπαιδευτικής προσέγγισης PBL και των αποτελεσμάτων της. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χορηγήθηκαν στους/τις μαθητές/τριες πριν την εμπλοκή τους στον σχεδιασμό των υπαίθριων τάξεων (pre-test) τα ερωτηματολόγια: Inclusion of other in the Self (IOS) Scale για τη μελέτη του Ε1 και General Environmental Behaviors, για τη μελέτη του Ε2. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με περιγραφική στατιστική και πραγματοποιήθηκε σε Excel. Για τη μελέτη του Ε3 πραγματοποιήθηκε παρατήρηση από τους/τις εκπαιδευτικούς των τμημάτων κατά τον σχεδιασμό των υπαίθριων τάξεων από τους/τις μαθητές/τριες με την προσέγγιση Project-Based Learning (PBL). Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν το έργο των μαθητών/τριών ως προς τα ακόλουθα βήματα του PBL: Ορισμός του έργου και των στόχων από τους/τις μαθητές/τριες, Έρευνα για τα οφέλη της υπαίθριας εκπαίδευσης και σχεδίων υπαίθριων τάξεων σε σχολεία του κόσμου, σχεδίαση των υπαίθριων τάξεων από τους/τις μαθητές/τριες, συνεργασία με επαγγελματίες με στόχο την ενημέρωση των μαθητών/τριών και επίλυσης των απορριών τους, κατασκευή και εκτέλεση του έργου από τους/τις μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους τεχνίτες, γεωπόνους κλπ., αξιολόγηση του έργου των μαθητών/τριών.

Αποτελέσματα

Σχεδιάγραμμα 1: Αποτελέσματα Inclusion of Others Scale

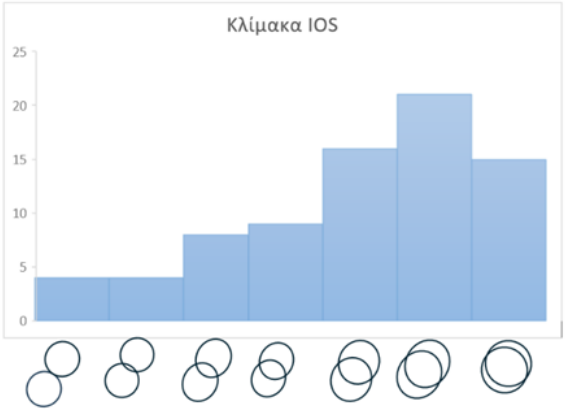

Ως προς τον τρόπο που βλέπουν οι μαθητές/τριες τον εαυτό τους πριν τη διαδικασία σχεδιασμού υπαίθριων τάξεων (Ε1), φαίνεται πως οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες (52 από 86) έχουν ήδη ανεπτυγμένη την σύνδεσή τους με τους γύρω τους (σχεδιάγραμμα 1). Στο σχεδιάγραμμα ο ένας κύκλος απεικονίζει το «εγώ» και ο δεύτερος κύκλος το «οι άλλοι».

Οι περιβαλλοντικές συμπεριφορές των μαθητών/μαθητριών πριν τη διαδικασία σχεδιασμού των υπαίθριων τάξεων απεικονίζονται στον πίνακα 1 (Ε2). Από την παρατήρηση των εκπαιδευτικών (Ε3) πάνω σε τέσσερις άξονες (αλληλεπίδραση μαθητών με τους επαγγελματίες-βαθμός εμπλοκής των μαθητών-απόλαυση της διαδικασίας από τους μαθητές-εστίαση στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και σε δίγλωσσους μαθητές) φάνηκε ότι οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και χαμηλά κίνητρα μάθησης, αλληλοεπίδρασαν σημαντικά με τους τεχνίτες και τους γεωπόνους και έδειξαν σημαντική εμπλοκή στη διαδικασία λαμβάνοντας πρωτοβουλία. Από τις παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών άξιες αναφοράς είναι οι ακόλουθες ενδεικτικές δηλώσεις: «Οι μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες ή δίγλωσσοι αλληλοεπίδρασαν σημαντικά με τους τεχνίτες και τους γεωπόνους.», «Οι μαθητές/τριες έδειχναν να απολαμβάνουν τη διαδικασία, καθότι είχαν σημαντική εμπλοκή και λάμβαναν πρωτοβουλία.», «Οι μαθητές/τριες με χαμηλές βαθμολογίες, εμπλέκονταν σημαντικά στη διαδικασία και έδειχναν πρόθεση να πραγματοποιούν μαθηματικές μετατροπές, κάτι που δεν τους χαρακτηρίζει στην τάξη».

Πίνακας 1. Αποτελέσματα του ερωτηματολογίου General Environmental Behavior για τις περιβαλλοντικές συμπεριφορές των μαθητών/τριών

	Συμμετοχή σε δραστηριότητες ανακύκλωσης	Συμμετοχή σε εργασίες στον κήπο	Σβήνω τα φώτα όταν φεύγω από την τάξη	Μαζεύω τα σκουπίδια	Κλείνω τη βρύση	Παίρνω όσο φαγητό μου χρειάζεται	Διαβάζω βιβλία που αφορούν το περιβάλλον	Κλείνω τα παράθυρα όταν λειτουργεί η θέρμανση	Χρησιμοποιώ συσκευές ψύξης όταν χρειάζεται	Ανάβω φώτα όταν χρειάζεται
Ποτέ	1,6%	26,6%	13,3%	23,3%	13,3%	11,7%	16,7%	5%	16,7%	5%
Σχεδόν ποτέ	6,7%	13,3%	10,0%	11,7%	0%	11,6%	10,0%	6,7%	10%	6,7%
Μερικές φορές	21,6%	26,7%	16,7%	21,7%	1,6%	10,0%	25%	10%	25%	10%
Συνήθως	20,0%	13,3%	16,7%	16,7%	3,2%	10,0%	25%	13,3%	25%	13,3%
Πάντα	50,0%	18,3%	40,0%	25,0%	80,0%	56,7%	21,7%	61,7%	21,7	61,7%

Συζήτηση

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να εξετάσει την επίδραση του σχεδιασμού υπαίθριων τάξεων στο πλαίσιο της PBL, στην ανάπτυξη των περιβαλλοντικών συμπεριφορών και των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών. Οι μαθητές/τριες μέσα από τη συμμετοχή τους στον σχεδιασμό και την κατασκευή υπαίθριων τάξεων, φαίνεται να ανέπτυξαν κριτική σκέψη και συνεργατικότητα. Αρκετοί/ές μαθητές/τριες ήδη αισθάνονται συνδεδεμένοι/ες με το σχολικό περιβάλλον ή τους/τις συμμαθητές/τριές τους και δείχνουν αυξημένη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Η απόκριση ενός σημαντικού ποσοστού μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και χαμηλά κίνητρα μάθησης, υπογραμμίζει την ανάγκη για ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και των συνεργατικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον ως προς την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών συμπεριφορών τους φαίνεται να είναι αρκετά ανεπτυγμένες όσες σχετίζονται με την εξοικονόμηση ενέργειας και την ανακύκλωση και λιγότερο ανεπτυγμένες όσες σχετίζονται με τις εργασίες στον κήπο και την επιλογή βιβλίων περιβαλλοντικών γνώσεων.

Βιβλιογραφία

Aron, A., Aron, E. N., & Smollan, D. (1992). Inclusion of Other in the Self Scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality and Social Psychology, 63*(4), 596–612. https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.4.596

Clayton, S. (2003). Environmental identity: A conceptual and an operational definition. Στο S. Clayton & S. Opotow (Επιμ.), *Identity and the natural environment: The psychological significance of nature* (σ. 45–65). MIT Press. https://doi.org/10.7551/mitpress/3644.001.0001

Crowther, D. T., & Brock, R. J. (2013). Benefits of elementary environmental education. Στο *Environmental education and school policy in science education*. Springer. https:/doi.org/10.1007/978-94-007-5915-1

Evans, G. W., Brauchle, G., Haq, A., Stecker, R., Wong, K., & Shapiro, E. (2007). Young children's environmental attitudes and behaviors. *Environment and Behavior, 39*(5), 635–658. https://doi.org/10.1177/0013916506294252

Jordan, J. (2021). *The benefits of outdoor education and guidelines for implementation in an elementary classroom. Undergraduate Honors Thesis Collection,* 571. https://digitalcommons.butler.edu/ugtheses/571

Molyneux, T. M., Zeni, M., & Oberle, E. (2023). Choose your own adventure: Promoting social and emotional development through outdoor learning. *Early Childhood Education Journal*. https://doi.org/10.1007/s10643-022-01336-5

Rios, J. M., & Brewer, J. (2014). *Outdoor education and science achievement*. Taylor & Francis. https://doi.org/10.1080/13504622.2013.869181